„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу.
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«.
За Угарску: Србију Црну Гору
друге стране земље.

на годину	К 34·—	46·— дин.
на по године	К 17·—	23·— „
на четврт „	К 8·50	11·50 „

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 18. У Новом Саду, у уторак 26. јануара (8. фебруара) 1910. Година XXVI.

Комешање на Балкану.

Још до скора владало је неко затишје на Балкану. А ево пред пролеће означава се већ као опасан положај на Балкану — као да би могао бити европски мир угрожен. Опет и опет вреди оно, што је покојни гроф Андраши у својој реформној ноти од 30. марта 1875. казао: да комешања на Балкану започињу у пролеће, à la fonte des neiges (кад се снегови топе).

И данас пред пролеће започиње комешање на Балкану. Пре **35** година пукла је невесињска пушка у Херцеговини, прешао је устанак у Босну, па је за тим дошао српско турски рат, а наскоро велики руско-турски рат. Данас је комешање на Балкану, које угрожава европски мир, почело неким другим редом, него пре 35 година, али то комешање већ сада обузима читав Балкан. Почело је у Бугарској, прешло је на Македонију, па је онда захватило у највећој мери Грчку и Крит, па је сада баш овде дошло до највеће жестине. Као околности, које прате то комешање на Балкану, јесте неко зближење међу Бугарском и Србијом, па престанак противности међу Црном Гором и Србијом, те можда и потпуна сагласност међу двема српским државама. А као најкрупнија околност јесте наговештено зближење међу Русијом и Аустро-Угарском.

Однос међу Турском и Бугарском био је до сад увек превртљив, према превртљивости и лукавству кобурговца, краља Фердинанда. Али кад су се наде Бугара, па свију хришћанских народа према Младо-Турцима изјаловиле, па тобожњи Младо-Турци по стародавном обичају стали осуђивати на смрт силне Бугаре и Србе у Солуну, онда није више помагало ни лукавство препреденога Кобурговца. Бугарска има данас јаку и врло добро устројену војску, која се не боји ни многобројније турске војске, па је Бугарска сасвим енергично поручила Порти, да се окани ћорава посла са извршењем силних смртних пресуда над Бугарима у Солуну, јер би бугарска војска могла зажелети, да се мало примакне Једренима. Наравно да су Младо-Турци у својој „европској цивилизацији“ горели од жеље, да опет по стародавном обичају на раскршћу солунске чаршије изложе што већи број бугарских, српских и грчких глава на углед, уз парадно-обучене низаме, да чувају те главе. За бога, Младо-Турци су хтели да створе патријотску „отоманску“ націју, али случајно Бугари, Срби и Грци не ће да се претворе у „отоманску“ націју, већ хоће да остану оно, што су: Бугари, Срби и Грци. Е, па кад Бугарска онако удари о балчак, а Младо-Турци нађу за добро, да осуђеним Бугарима и Србима претворе смртну казну у многогодишњу тамницу! Али тешко тим Бугарима и Србима, који су „помиловани“ на турску тамницу!

Те пријике у Македонији изазвале су по том зближење међу Бугарском и Србијом, јер су бугарске и српске патријоте увиделе, да су им интереси заједнички. Али може ли Србија имати поверења према Бугарској, док бугарском политиком равна кобурговац, краљ Фердинанд? Није ли се исти Фердинанд у најкритичнијем тренутку за Србију, кад се прогласила анексија Босне и Херцеговине, понудио у Будиму граду, да би у случају рата са бугарском војском иза леђа напао српску војску, а против тога не би Младо-Турци имали ништа, пошто су за готове паре Аустро Угарској продали султанов суверенитет.

Но оно, што су Младо-Турци чинили према Грчкој и Криту, већ је и загрдило.

Острво Крит бори се скоро пола столећа за то, да се придружи краљевини Грчкој. Потоцима крви пролевали су Грци за то придружење Грчкој. Напослетку Русија, Француска, Енглеска и Италија ради умирења Крита поставе своје посаде на острво, па организују Крит по извесном статуту са неком народном скупштином. Наравно, да је после тога уређења Крита султанов суверенитет над Критом био ништав. Годинама је Крит имао свога управника или комисара Грка. У последње време био је управник Крита главом син грчкога краља Ђорђа. Али овај, кад није могао у великих сила да изради, да се Крит придружи краљевини Грчкој, даде своју оставку па се врати у Атину. Крићани изберу за управника Криту једнога бившега грчкога министра. Четири велесиле заштитнице Крита, не мислећи, да ће то стање коме бити противно, повуку своје посаде са Крита. Јесте! Али Младотурци брже боље хтедоше да обнове стари султанов суверенитет, али како се и Крит и Грчка противили томе, издадоше Младо-Турци турској флоти заповест, да отплови према Криту. Али ту Младо-Турци добише од велесила, заштитница Крита, по прстима, те се турска флота мораде лепо вратити у Дардакеле и на Златни Рог.

Али не прође дуго, а Младо-Турци опет добише прилику, да се размећу. Али шта хоће ти Младо-Турци са Критом? Тамо има 300.000 Грка православних, а само 30.000 Грка муслимана! Лане, као што је познато, беше избила у Атини војничка побуна, и у мало те Грци не одјурише из Грчке краља Ђорђа као »туђинца«. Па и у тој војничкој побуни играло је критско питање велику улогу. Но краљ Ђорђе имао је моћне заштитнике. Грчка краљица Олга је руска принцева, кћи покојнога великога кнеза Константина, брата покојном цару Александру II., а сестра немачкога цара је удата за грчкога престолонаследника.

Данас у Грчкој још увек превлађује војничка странка те бунтовници још нису кажњени. Правилни уставни живот не може никако да функцијонише у Грчкој, па се замера грчком уставу, што се Грчка налази у разним трзавицама. С тога је краљ Ђорђе одлучио, да сазове **велику народну скупштину**, која би имала да промени устав. У ту велику скупштину хоће Крићани да пошљу своје посланике. Ово је онда био повод, да Младо Турци дигну велику ларму, да се размећу па да попрете и Грчкој и Криту. Хоће јуначки Младо-Турци таки да шиљу турску војску у Тесалију, па да униште грчку војску, као оно пре петнаест година, а Грке на Криту да сатру у млево са турском флотом.

Краљ Ђорђе, да мало умири Младо-Турке, установи термин за састанак велике скупштине тек за месец децембар ове године и даде Порти уверење, да у велику скупштину и не ће доћи посланици са Крита. Али велесиле заштитнице Крита са своје стране за умирење Младо-Турака поручише Порти, да ће у „интересу Турске“ по потреби опет поставити своје посаде на Крит. Наравно да се на ово Младо Турци јако мргодили.

Ствар данас са Критом и Грчком стоји тако, да велесиле хоће да одрже status quo, како не би дошло до замршаја на Балкану.

Тај status quo и његово држање изазвало је у велесила и жељу за зближење међу Русијом и Аустро-Угарском. Ово зближење особито подупире Француска, јер би то зближење значило слабљење положаја Немачке, а Аустро-Угарској није баш стало до јачања положаја Немачке, погледом на својих десет милијона Немаца. Но ми држимо, да ће се зближење међу Русијом и Аустро-Угарском тешко извести, јер јавно мишљење у Русији не може никако да се спријатељи са тим приближењем, пошто Руси не могу никако да се спријатеље са анексијом Босне и Херцеговине од стране Аустро Угарске. Па данас је сасвим други положај Русије, него године 1878. на берлинском конгресу. Уз Русију стоји, осим Француске, моћна

ЛИСТАК.

Српско Народно Позориште.

Од Јована Грчића.

XI.

Јака доза најмодерније француске сензације. — Нова »Ријокоса«. — Оперета се баш не дâ. — Опет на мала врата. — Вашар и у приземљу.

Сарду нас је баш доста регалирао бруталним сензацијама — ваља само споменути: „Фернанду“, „Отаџбину“, „Тоску“, „Вештицу“ — и живце нам распињао, но тако рафинирано, као Анри Бернштајн својим „Крадљивцем“, није нас зар нико до сад стављао на душевну тортуру. Млада жена из бољих кругова краде, не би ли се могла одевати тако, да постарији јој муж не охладни према њој. Не влада дакле њоме клептоманија, не краде крађе ради, не краде, што мора, што се покорава неодољиву нагону, него краде свесно, краде навалице, краде систематски. Па кад се крађи уђе у траг, допушта, да буде обеђен други, незрео млад човек, који се занео њеном лепотом. Но најзад пред јасним индицијама мора да устукне. Признаје мужу, да је крала, а сва јој казна буде то, што се с мужем одсели у Бразилију. То јесте да је неморално, јесте да пали грозан шамар појму о правди и правици, па ипак је то још најмање муке гледалаштву, најмање сензације. Него оне смицалице, које је кадра да инсценише само до скандала препредена и неморална жена, онај шури-бури, којим та жена замазује очи и мужу и свој околици, она препондеранција гадилука и непоштења, која је оличена у тој ужасној жени: ето то је оно, што човека уме да намучи, да скандализује, да разјари. А то је онда готова сензација. Но српски свет још није толико пренасићен оним, што је солидно и плаузибилно, да би му били потребни такви инсулти на живчани систем, такви атентати на стално му прекаљене идеје о моралном реду и поретку. Одакле и како је „Крадљивац“ Анрија Бернштајна импортиран амо нама, ко би то знао! Стоји, да правилним путем није. Па га чисто гледам, како слеже раменима па готово индигнирано вели: „Нисам ни први а као да не ћу бити ни последњи!“

„Ријокоса“ Мађара Шандора Лукачије задавала је меродавнима у нас доста главобоље, док им је најзад пошло за руком, да је стално одрже на репертоару. Опозиција је против ње била јака и окорна те ју је чак закључак једне од главних скупштина Друштву за српско народно позориште проскрибовао са српске позорнице. Но она се при свем том вољно нашла свагда на невољи, кад год би се исцрпао и онако доста плитки репертоар комада из народног живота а са певањем па се закуцало на њена врата. Испомогла је и ове сезоне а довела је том приликом нову Кâгу, која се понела тако јуначки, да се слободно може барабарити са свима Кâтама, које су пре ње на српској позорници певале мађарске напеве са српским речима. Тâ нова Кâта је наша стâра, али не и стâра, Даница Матејићка.

„Лутка“ Едмона Одрана снажно је притекла у помоћ „Чару валцера“ те сад обоје сложно раде, да оперету учврсте тако, како јој нико и ништа више не ће доћи хаке. Како се наш овдашњи свет запалио за оперетом, јасан је доказ то, што је на премијеру Одранове „Лутке“, осим претплатника, којима је била објављена реприза за сутрадан, похитало и старо и младо, да је види. Уз иноверце, који врло, врло ретко завире у позориште Дунђерскога, док овде ради српска народна позоришна дружина, напунили су новосадски Срби кућу два дана узастопце. Сад већ нема више сумње. Испоставило се, да је оперета најпоузданија мéка за новосадску српску позоришну публику. Луда би и била оперета, кад би ту своју домену сад напуштала, кад види, да њен цимер највише тражи!

Енглеска, па Италија тек што није ускочила из Тројнога Савеза у Тројни Споразум.

На читавом Балкану тиња ватра sub cinere doloso и може у сваком часу да букне у пламен.

△

„Huszadik Század".

Пише нам један наш претплатник:

Много се у нас, управо од првог овогодишњег броја „Браника«, говори о «Huszadik Század" у и о мађарским демократима. Где год се окренете, свуда се говори о овом изврсном мађарском часопису, чија је једна свеска, она од децембра ланске године, изашла и на француском језику. Овај лист излази већ десет година и сакупио је око себе прилично велик број изврсних сарадника. Ни једна српска редакција не би смела бити без „Huszadik Század"-а. Ово дана имао сам у рукама једно писмо администрације »Huszadik Század«-а, упућено на једнога младог Србина, који стоји врло близу „Бранику« и који је већ више година члан социјалошког друштва у Будимпешти, које друштво, као што је познато, и издаје »Huszadik Század». Администрација му пише, да се заузме за часопис, јер у његову месту, осим њега, нема часопис ни једног јединог претплатника, нити друштво члана. «Та ваљда ће се наћи — пише му администрација — у Вашем месту бар још који интелигентан човек, који је у стању да модерније мисли." Не ћу даље. Наше место није мало, има до близу двадесет хиљада становника и јаку несрпску интелигенцију. И та интелигенција не ће да зна за »Huszadik Század«. Шта више, једном приликом, кад је исти млади Србин у муниципији наше вароши говорио о напредавању српског језика у државним основним школама, те споменуо и »Huszadik Század» и његове неке сараднике, који су за наставу на матерњем језику и у државним школама, дигла се у скупштини од стране немађарске и чивутске интелигенције вика, што је говорник споменуо, да је ово једини озбиљни социјалошки лист у Угарској. (Има још један, што га издаје мађарско социјалошко друштво, које је друштво основано баш лê против „Huszadik Század"-а.) Један чивутски адвокат, заштитник наших радикала, дерао се у скупштини: „Разуме се, он „Huszadik Század" чита"! Зар нису ово докази, да имате право, да ми немамо да чекамо на мађарске демократе, да с њима стварамо једну велику демократску странку, у коју бисмо и ми мали ушли. Нека дођу и мађарске демократе у угарски сабор, биће нас више, с којима ћемо радити на демократизирању Угарске. Добро сте рекли. Ми им већ сада поручујемо: добро нам дошли! Али ми остајемо оно, што смо, и с онима, с којима смо радили и до сада.

Бјернстјерне Бјернсон.*)

Један великан мање, не само у Европи, него у читавом цивилизованом свету и тамо преко Атлантскога Океана.

Бјернсон је умро или лежи у таковој агонији, да о његову оздрављењу не може бити ни говора. Тужно то одјекује у срцима не само оних који познају дела норвешкога песника и великога драмскога писца, него и у оних, који су познавали племенито заузимање норвешкога песника за слободу потиштених народа. У својој старости правио је Бјернсон студије о стању и положају народа онде на европском Истоку, на Балкану и у Аустро Угарској, па је, слично великом енглеском државнику Гледстону, подигао свој глас у корист свију потиштених народа.

Далеко, предалеко је Норвешка од европскога Истока, али Бјернсону је европски Исток постао врло близу, кад је правио своје студије о тамошњим народима. Те студије он је правио сасвим савесно, као оно, кад је правио студије о којој својој драми, која је задивила цивилизовани свет.

Била је то велика изненада у Европи, а за мађарске државнике непријатна изненада, кад је Бјернсон подигао свој глас у корист немађарских народа у Угарској. Особито се скомио на грофа Алберта Апоњија. Овај се мађарски политичар нашао у чуду. Треба знати, да је донде гроф Алберт Апоњи у Европи и у Америци вредио као велик говорник, велик политичар, и то у правцу слободе, у правцу цивилизације. Бјернсонове посланице у корист немађарских народа биле су велико разочарање за европску и америчанску публику. Шта су могли мађарски државници, а на по се гроф Апоњи чинити, него просто порицати све оно, што је Бјернсон тврдио. То порицање просто је садржавало, да је Бјернсон криво обавештен. Наравно мађарски државници нису смели да Бјернсона пред европском публиком омаловажавају.

Бјернсон је доживио 78 годину. Дакле ипак није доживео ову дубоку старост као Гледстон, који је био далеко превалио осамдесету. Према свом крепком телесном саставу могао је Бјернсон годинама достићи Гледстона. У последњим годинама Бјернсон се највише бавио у Риму и у Паризу.

Бјернсон баш да и није писао у корист немађарских народа, већ његова друга дела у интересу цивилизације и хуманитета осигурала би му сталан споменик у цивилизованом свету. Особито његова песничка дела, његове многобројне изврсне драме, остаће као живи споменица, не само у норвешком народу, него у читавом цивилизованом свету.

Нека је великому Норвежанину вечан спомен и у оних народа, на европском Истоку, за које се он тако жарко заузимао!

*) Овај је чланак написан, кад су све европске новине, па и новине у Бечу и у Будимпешти, донеле не само вест, него и дугачке некрологе о Бјернсоновој смрти. При закључку листа дође нам вест, да Бјернсон још није умро. Ми ову вест морамо само са великом резервом узети на знање. Извесно је, да је Бјернсон већ од неколико дана у таковој агонији, да о његову оздрављењу не може бити ни говора. Пре ће бити, да се, кад је Бјернсон у последњим часовима агоније дао какав мален знак животу, распрострла вест, да је жив. — Уредништво »Браника«.

Било је већ спомена, како се до нас укријумчаре комади, за које донде нико није знао, па се артистички одсек Друштву за српско народно позориште тек post festum стане питати: „А од куд то? А како то?" Реч је сад о комедији Бечлије Карла Шенхера с натписом „Erde". Та комедија сама собом није лоша, али преведена на српски — управо, као што већ сведочи Hannes-Ивша, на хрватски — губи сву своју снагу те се сроза до бљутке, несносне ништице. Па још је промашена и подела двеју од најглавнијих улога те се за вече, кад се давала та „Земља", мора рећи, да је било изгубљено. Само се пита: шта је новосадски српски свет, а нарочито претплаћени, Богу згрешио, да губи вечера? Од куд њему баш тако да је на одмет и време и новац? Да је та „Земља" дошла хонетно пред артистички одбор, уверен сам, да би је он искомплиментирао. Али то баш и јесте оно! Говори се и говори, указује се и указује на аномалије а тих аномалија не само да не нестаје, него се још страховито множе. Најпосле шта се и зна? Играти трећа а из рукава се не могу истресати ваљане новине. Шта преостаје друго, до ли изаћи на среду с оним, што се затекло, па ма сто пута не било за српски свет?

До сад је галерија имала неискључиву, без конкуренције, власт, да недељом и празником буни контакт међу позорницом и гледалиштем те да од позоришта гради Врвино Коло. Сад је добила у томе конкурента, нејака до душе, али таква, који ће се временом већ извежбати толико, да ће се успешно моћи такмачити с галеријом. Мислим ону силну несташну, неуљудну дечурлију, која је јуче после подне — давала се Округићева „Сађурица и шубара" — трчкала по паркету, седала, где јој се кад свидело, а церекала се и дерала, као да није у школи. Или су можда родитељи или стараоци тој деци позориште описали не као школу, него као сигралиште, где им се допушта, да раде, што хоће? Може и то бити. У нас бива свачега.

НОВИ САД, 25. јануара 1910.

— **Радикалско-мађарско братимљење у Новом Саду.** Ми смо потпуно игнорували радикалско мађарско братимљење, што су радикали овде у Новом Саду удесили дана 18. јануара 1910., и то после оне варошке скупштине, у којој је Јаша Томић био најжешће нападнут од његова пређашњега партизана дра Свињарева. Али што је најчудноватије у тој ствари, то је, да је радикалски орган »Застава« то радикалско мађарско братимљење такођер игнорована. Што смо ми то радикалско-мађарско братимљење игнорували, то је с тога, што нисмо хтели да описом тога братимљења изгледа, да хоћемо да подстичемо српски народ на неку мржњу против Мађара. Но мађарске новине, а особито овдашњи »Határőr« уздигли су до неба радикале и њихова вођу због тога братимљења, које је нашло израза у говорима Јаше Томића и дра Косте Хаџије. Али ако та радикалска господа држе, да они изражавају осећаје српскога народа, а напосе осећаје Срба Новосађана, што **они не штампају у »Застави« оне опширне говоре, које су држали приликом тога братимљења** а које је „Határőr" у свој опширности донео. Ово, што је др. Хаџија изустио при том братимљењу, то до сад још ниједан Србин није изустио, а то је: да су српски попови проузроковали српски устанак од године 1848., па се »зато српски народ усудио подићи своју руку против мађарскога народа.« А Јаша Томић је са неком емфазом указао на то, да се данас слободно може орити Милетићева песма, поред мађарске химне. Из тога би наравно следовало, да се и Милетићева политика идентификује са данашњом мађарском политиком, и то и у погледу гоњења новинарства немађарских народа, па у погледу Апоњијевих школских закона, те у погледу политике према Хрватској и Раухова режима, па напослетку и у погледу одушевљења за анексију Босне и Херцеговине. Грофа Арведа Телекија пак, за којега се одушевљавају и Томић и Хаџија, треба за новосадскога посланика за то бирати, што се он јавно признаје за онога поборника, који изборну реформу хоће само тако, да активно и пасивно право бирања зависи од знања мађарскога језика. Чудимо се само бившем великом жупану дру Аладару Бали, да је брзо заборавио, како је ужасно биоогорчен на радикале и на Јашу Томића, што су се 13. новембра 1909., кад је требало гласати за Јуштa, радикали апсентирали, те ниједан радикал није дошао у сабор да гласа на Јуштa, дочим је читава народносна странка гласала на Јуштa. Тада је Аладар Бала знао чинити разлику међу штреберима и правим патријотима.

Него дела, радикали, изволите штампати у »Застави« оно онако по „Határőr"у, што сте говорили 18. јануара 1910. на банкету у гостионици код Фабрија, приликом радикалско-мађарскога братимљења.

О истој ствари добијамо из свештеничких кругова ову белешку:

— **Оклеветано српско свештенство.** Новосадски српски радикали одржали су 18. (31.) о. м. са новосадским „нећвењолцашима" вечеру поновног братимљења у овдашњем хотелу Фабрију. Склопљено братимство ће се и делом посведочити тиме, што ће приликом идућих избора за државни сабор *и српски радикали гласати за грофа Арведа Телекија.* И било је врло весело на тој вечери, тако весело, да су радикалског вођу око 8 сахати изјутра с музиком допратили кући. Све то не може никог изненадити: од колико већ времена тегле радикали у кошутовачким таљигама! Али нешто на тој вечери ипак је морало у највећој мери изненадити и негодовањем испунити сваког Србина. Тога вечера, наиме, изговорио је најновији Ујвидечанин др. Коста Хаџи једну мађарску беседу, коју је донео у изводу новосадски „Határőr" а коју „Застава" није опровргла. У тој беседи рекао је др. Хаџи, између осталога, и ово: » . . . српска политика била је најгора, када је 1848. дигла руку на Мађаре . . . у том времену *нису народни људи заступали народ* у политици му. *Теократија је владала и српско свештенство је ио свуда рђаву политику водило. Српски народ је свештенство водило и услед тога је смео дићи руку на мађарски народ. Ове попове је цар (császár) именовао и богато наплаћивао, а они су народ упропастили.* Но сад је друкчије. Српски народ верне, домољубиве вође воде . . .« Оваку неистину и клевету на српско свештенство још нико није набацио. За то су способни били једино српски радикали. Заслужили су, да их се клоне не само српски свештеници, него и сваки члан српског народа, коме је остала и најмања мрвица истинољубља и правичности.

(Зар је паметно, да др. Хаџи потеже годину 1848., коју не ће да потежу ни Мађари? — Уредништво „Браника".)

Политички преглед.

— **Стање у Старој Србији.** „Вардару" јављају из Куманова за један нов догађај, који може само још више да нашкоди добром расположењу према уставном режиму. Због познатог српско-бугарског митинга, који је у Куманову још пре два месеца одржан, тек сад је кумановски суд донео решење, да је та ствар не само кажњива, него да подлежи суђењу војног преког суда, коме су ономад сва акта и упућена. Људи, који се оптужују због једног јавног митинга у присуству полиције, митинга који није ни у чем нарушио јавни мир, најугледнији су кумановски грађани. Према свему шта се са овом стварју ради, очевидна је намера, те већ свако јасно увиђа, какве нам плодове пружа нови режим.

Исти лист пише о стању у Дебру ово:

„Према гласовима, који из Дебра стижу, Арнаути су се тамо толико осилили, да и у самој вароши влада права паника. Ономад је једна арнаутска чета у сред варо-

ши напала на Ташка Горчевог, који се једва спасао благодарећи револверској одбрани. Исте вечери напали су Арнаути и на једну турску кућу, чији се је домаћин такође једва оружаном одбраном спасао, али су га разбојници лако ранили. Једна арнаутска тета толико се осилила, да је напала на војну караулу до учумата у намери да отму пушке. Опажени од страже разбојници, побегли су уз пушчану ватру између њих и страже. Стање је очајно, а у толико је већи страх, што мало помажу жалбе које се упућују Валији у Битољу и влади у Цариград. Шта више и оно 300 војника, што је недавна послато из Битоља у Дебар, после неколико дана, опет је отишла из Дебра.

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 25. јануара 1910.

— **Банкет приликом Ружићеве педесетгодишњице.** За банкет, који ће бити сад у петак после Ружићева јубиларнога приказа, одређена је цена по куверу 6 круна. Пријавити се ваља г. Лази Манојловићу, благајнику Матице Српске.

— † **Богдан Поповић.** Прекјуче на ноћ је у нашој вароши у 60. години свог века напрасно преминуо умировљени српски народни учитељ Богдан Поповић, потпредседник учитељском деоничарском друштву »Натошевић«. Покојник је дуго времена савесно и одано учитељевао у Бачком Фелдварцу и спадао је међу најбоље учитељске снаге у овостраном Српству. Од неколико година амо живео је у нашој вароши, где је са своје скромности и уљудности уживао опште поштовање. Покојник је дигао и васпитао ваљане синове. Један му син је доктор медицине а један свештеник. Нека је лака земља ваљаном народном раднику Богдану Поповићу и покој души му!

— **Српски добротвор.** У општини Избишту у Банату, бившој војној граници, умро је пре кратког времена Илија Ђурић, чиновник у миру и председник српске црквене општине. Илија је после умировљења дошао у своје родно место, где је скоро двадесет година у миру, сасвим повучено живео. Покојни Илија је био слаба здравља, те се због тога ни,е ни женио. Из истог разлога није се ни могао мешати у јавне ствари, али је зато цело време проводио у читању новина и листова. Био је добар Србин и велик родољуб, од својих познаника и пријатеља љубљен у селу пак од свију врло поштован. — Какав је родољуб био, види се из тога, да се је он онако слаб и болестан примио председништва српске црквене општине, коју је у највећем нереду нашао, и на штету свога здравља свом снагом својом прегао, да се у ред доведе. Али најбоље је показао, колико је љубио свој народ тиме, што је све своје, необичном умереношћу и штедњом стечено имање оставио на школовање и даље образовање одличне сироте српске деце. Покојни Илија био је тог уверења, да ће српском народу најбоље користити тиме, ако му помогне, да добије што бољу и што спремнију интелигенцију, која ће га на добро упућивати а од зла одвраћати. Па знајући, да се највећи дарови за науку у најнижем, најсиромашнијем сталежу налазе, оставио је све своје имање у вредности од 20.000 Круна српској црквеној општини, да камату од тог новца издаје на стипендије одличним сиротим ђацима, који полазе средње школе. Слава му и вечан спомен!

— **Беседа у Великом Бечкереку.** На Сретеније о. г. приређује великобечкеречка српско црквено певачко друштво беседу с игранком. На беседи ће се у мешовиту лику певати легенда од Чајковског, војнички кор из Гунодова »Фауста«, сељанчице у композицији Ст. Мокрањца и Сташе Биљичког. Осим тога ће бити свирке у гласовир и у вијолину.

— **Српски новинар тражи место.** Вешт новинар тражи место код којег српског листа уз примерену плату. Обавештај даје уредништво нашег листа.

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— **Париска поплава.** Сена се повукла сасвим у своје корито. Париз је опет сув, али тек сада моћи ће се установити, колику је штету проузроковала поводња. Приближно може се казати, да је Сена, толико драга Паризлијама, нанела штете за милијарду франака, а ту штету у главном је претрпео сам Париз. Особито су оштећене подземне жељезнице. Све жељезне цеви су неупотребиве, а набава нових стајаће 290 милијона франака.

— **Младић, који види само ноћу.** У Америци — јављају новине — живи младић, коме је 19 година, и који је дању баш сасвим слеп, а ноћу види боље него мачка. Кад је најмрачнија ноћ, он тера кола највећом брзином. По дану никуда не може ићи, јер нејасно разликује само велике предмете. У лову на ноћне птице је изврстан: види јасно сваку птицу, која спава на грани или крај свога кнезда.

— **Где је Кук?** Зна се за сигурно, да је. Кук неко време боравио у санаторији Рогенау код Хајделберга, под именом Гинтер. Кук има у Њујорку рођака, који се Гинтер зову. Ово је име изабрао јер говори савршено немачки. Прекјучер се одвезао у затвореној кочији у Ебербах, одакле је отпутовао у Беч. Санаторија је у последње време била опседнута радознацима и стражарима, који сваком забрањиваху улаз. Власник санаторије био је у Хајделбергу, а његови заменици не даваху никакових обавештаја. Кук је сам дизао на пошти своју кореспонденцију, која му стизаше на криво име. Један чиновник на пошти и једна госпођа познаше га. Власти ћуте као заливене. Сада се дознаје, да Кук борави у Бечу.

НОВИЈЕ.

Атина, 24. фебруара. Бригадни генерал Потиневар наименован је за министра унутрашњих дела.

Мадрид, 24. фебруара. Вести о министарској кризи услед несугласица међу либералима нису основане. Нема никаквих тешкоћа. Кабинет греде даље путем, којим је пошао.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву »БРАНИКА«.

Министар Хијероними пред бирачима.

Иглава, 25. јануара. Министар трговине Хијероними одржао је овде пред ванредно многобројно посећеним бирачким збором свој програмни говор. Министар је врло саркастично жигосао фразерство коалицијонашке владавине, која редовне издатке покриваше зајмовима, а оставила је у наслеђе још и анексијоне трошкове. Министру су бурно клицали они исти бирачи, који су доскоро у Векерлу и Кошуту гледали једине мађарске патријоте.

Догађаји у Русији.

Петроград, 25. јануара. Одбор за одбрану државе решио је, да сагради војничку ваздушну флотилу.

Аустро-Угарска и Црна Гора.

Цетиње, 25. јануара. Кнез Никола примио је новога аустро-угарскога посланика генерала барона Гисла у аудијенцију. Том приликом су измењани говори, у којима се је истицала жеља, да се пријатељство и добро суседство између обе државе одржи.

РАЗНО.

— **Трговачки дух пок белгијског краља Леополда.** Било је то 1896. године. Велика светска изложба у Бриселу беше отворила широм своја врата култури и индустрији. Дан, да се изложба отвори, беше ту. Краљ се са својом свитом, разгледајући изложбу, појави пред једно немачко одељење и уђе унутра. Разгледаше разне изложене предмете, па се на једаред заустави пред стваримa, израђеним од каучука. Одједном се његово држање промени. Са највећим интересовањем посматраше до појединости изложене предмете, па се онда обрати заступнику те фирме речима: „Одакле купује Ваша кућа непрерађени каучук?» — Из Ливерпула, Величанство! одговори он. — „А зашто баш из Ливерпула?« питаше краљ даље. — „Зато, што онде добијамо потребну врсту каучука за наше израде, бејаше одговор. — „А не!“ поучи краљ заступника. „Исте сорте можете добити и у Антверпену, па чак и боље и јефтиније. Пишите Вашој кући нека тражи каучук из Антверпена. па ћете видети, да ће бољи бити!« За овим пође краљ даље, али се после десетак корачаје окрене и преко глава своје свите и пратње опомену заступника још једанпут: „Не заборавите да Вашој кући пишете!“ Парада дворских и државних великодостојника на помери се, само се мало развукоше усне странаца. јер беше познато, да је од краљеве стране препоручени каучук из Антверпена његова својина из Конго-државе.

— **Енглески хумор.** У једном малом гарнизону у Енглеској бивуаковаше мален број регрута. Старом нареднику беше наређено, да утврди, којој вери припада, сваки од његових људи, како би се могао сваки у своју цркву да упути на службу божју. Неколико добричина немађаху баш толико воље за црквом те, изјавише да су безбожници. Али господин наредник беше стара гарда. „Ах, па добро!“ рече. »Вама није баш толико стало до цркве, а штали је богме стало до чистоте.“ И он их одреди, да чисте шталу. Целог тога дана морадоше остати, у штали, док други бар после подне добише слободе. Идуће недеље беше стари наредник врло весео, јер је баш мало пре чуо, да су атејисте прешли енглеској евангеличкој цркви.

— **Најлепша америчка девојка.** У Чикагу приређено је ових дана натецање у лепоти, којем је била сврха, да се пронађе тип америчке женске лепоте у најсавршенијим цртама. Победу је однела госпођица Геновева Лијонова, 17-годишња ученица Engleword-високе школе. Њезину ће лепоту овековечити у мрамору кипар Јосиф Корбел, Натецало се у свему преко стотине лепотица, госпођица Лијонова је послала само своју фотографију и судије ју једногласно прогласише победницом. Један члан поверенства рече о њој, да има „прекрасне смеђе очи, валовиту смеђу косу, нос грчке богиње и слатка устанца насмејана детешцета«.

Српско Народно Позориште.

(Недељни ред позоришних приказа).

У уторак, 26. јануара (8. фебруара) први пут: „**Ксеније и Ксенија**“. Комедија у пет чинова, написао др. Милан Савић, музика од Исидора Бајића. (У претплати.)

У четвртак, 28. јануара (10. фебруара) први пут: „**Ђаво**“. Комедија у три чина, мађарски написао Ференц Молнар, превео др. Душан Радић.

У петак, 29. јануара (11. фебруара) свечан приказ у прославу педесетгодишњег глумовања Димитрија Ружића: „**Ђурађ Бранковић**“. Трагедија у пет чинова, мађарски написао Оберњик, за српску позорницу прерадио Јован Ђорђевић. Слављеник приказује Ђурђа Бранковића. (Ван претплате.) Претплатници имају првенства на своју ложу или своја места до четвртка, 28. јануара (10. фебруара), до подне. Чист приход овог приказа припада слављенику.

У суботу, (12. фебруара) по трећи пут: „**Лутка**“. Оперета у три чина, с предигром, либрето написао Ордоно, музика од Едмона Одрана. (Почетак у три сата после подне уз обаљене цене).

У недељу, 31. јануара (13. фебруара) по четврти пут: „**Чар валцера**». Оперета у три чина, либрето написали Дерман и Јакобсон, музика од Оскара Штрауса. (Претпоследњи приказ ван претплате).

У уторак, 3. (15.) фебруара: „**Јелисавета, кнегиња црногорска**“. Трагедија у пет чинова, написао Ђура Јакшић, за позорницу удесио А. Хаџић. (Последњи приказ, ван претплате).

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Са 1. (14.) јануаром 1910. ступа „Браник“ у прву четврт године 1910. те с тога отварамо нову претплату на наш лист. Наш рад је отворена књига, а да смо на правом путу у борби за права српскога народа, доказ је и **она хајка**, која се са разних страна диже на овај једини независни дневни лист српски у Угарској. „Браник“ је остао непоколебив у свом српском држању и за то је поднео, а још ће имати да поднесе и велике материјалне жртве. Ваља само споменути, колико је материјалних жртава већ до сада имао да поднесе „Браник“ са великим глобама услед преских парница, које су га задесиле, а од сада ће имати још и веће да поднесе, јер преске парнице не избивају, па нас не гони само државна власт, него и несретни српски синови. Један сарадник „Браника“ тек што је изашао из сегединског затвора, а већ је опет и опет отишао у сегедински затвор уредник нашега листа. Нека на ово помисле пријатељи „Браника“ и нека не допусте, да под тешким материјалним, па и личним жртвама „Браник“ клоне.

Пошто је сада дозвољен прелаз нашем листу у **Босну и Херцеговину**, то се надамо, да ће тамошњи родољуби са претплатом притећи у помоћ „Бранику“. Као што се до сад, тако ће се и од сада „Браник“, и то још у већој мери, бавити приликама у Херцег Босни у родољубиву српском духу.

Претплата за „Браник“ остаје стара:

на читаву годину . . 34 К
„ по године . . . . 17 К
„ четврт године . . 8 К 50 п

а може се претплатити и месечно са 2 К 90 п. За **Србију** износи годишња претплата: 46 динара, погодишња 23 динара, а четвртгодишња 11·50 динара. За све остале **стране земље** износи претплата **45 К** у нашем новцу.

Претплата се шаље поштанском упутницом на **администрацију „Браника.“**

У Новом Саду, 19. децембра 1909. (1. јануара 1910.)

Управа и уредништво „БРАНИКА“.

Трговина.

НОВОСАДСКА ПИЈАЦА

ИЗВЕШТАЈ

25. јануара 1910.

Марва, свињи и живина.

Волови по кили — — —	56—60 п
Свињи тешки по кили — —	1 К 24 п
средњи „ „ — —	К 1—18 п
„ лаки „ „ — —	К 1—06 п.
„ мршави пар — — —	К 180—200
Теоци — — — — — —	1 К 12 п.
Јагњци по пару — — —	К 1·30
Кљукане гуске по кили — —	К 1·40
Јаја 4 комада — — — — —	40 п.

†

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Приликом смрти доброг мужа, нежног брата, оца, деде, свекра и таста

Лазара Замуровића

побуђена се налазим, да захвалим у првом реду преч. г.г. Живи Јанкасидцу свештенику српско чанадском и Душану Путнику свештенику тиса хиђашком; даље г. г. Кости Маринковићу и Сави Николићу, што су покојника опојали и до вечне куће испратили. — Хвала нека је учитељском збору, што је са школском децом спроводу присуствовао. — Хвала нека је преч. г. јереју Душану Путнику, што се је у св. храму у дирљивом говору од драгог нам покојника опростио. — Велика хвала нека је добрим нашим сељанима, што су тако лепом броју »браца Лазу« до вечне куће отпратили.

Овом приликом нека је хвала преч. г. Глиши Кузмановићу и доброј госпођи му, што су за време болести покојника често посећивали. Исто тако нека је хвала добрим суседима и пријатељима нашим, што су нам у несрећи нашој на услуги били и трудили се, да нам тугу нашу ублаже.

У **Тиса-Хиђешу**, 23. јануара (5. фебруара).

У име ожалошћене родбине

Пијада Замуровић
ожалошћена супруга.

38 1-1

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
За уредништво одговара: **Тоша Грујић.**

ОГЛАСИ.

ПОДМЛАЂИВАЊА,

лепоте, освајања и кроза сав живот младости новог система тајну шиљемо за 60 потура. Сегедин, поштанско чекмеце 13.

ТРАГОВЕ ГОДИНАМА,

боре на лицу и сваку погрешку против лепоте можете уништити, можете се подмладити и остати млади по нашој новој системи. Сегедин, поштанско чекмеце 13.

Независан положај,

стална зарада без науке, ма где за женске и за мушкарце. Опширније за 60 потура. Сегедин, поштанско чекмеце 13. 37 1 6

LEVELEZŐ

ki a román és bolgár nyelvet irásban és szóban teljesen érti, szépirásu, magyar nyelvet beszélő, havi 150 korona és lakás fizetéssel gazdasági irodába azonnal felvétetik.

Nagy Gábor
Posta, tavirda és távbeszélő
Kóly.

86 1-3

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Управни Одбор Матице Српске расписује офертуалну дражбу за градњу „Завода Марије Трандафилке за Српску Православну Сирочад“.

1) Понуде се имају у запечаћеном писму предати или послати председнику Матице Српске са натписом: „Оферат за градњу Завода Марије Трандафилке за Српску-Православну Сирочад“ у ком ваља да је означено, име, место и стан понудиоца.

2) Само овлаштени и оспособљени стручњаци могу компетовати.

3) Понуде се могу поднети или на поједине послове или на укупну градњу.

4) Заокругљене прорачунске своте су ове:

I. Рад у земљи (Копање)	К	6700·—
II. Зидар	„	193300·—
III. Каменорезац . . .	„	29900·—
IV. Вајар	„	6900·—
V. Гвожђе	„	57800·—
VI. Смештавање (Зидар)	„	7600·—
VII. Дунђерин	„	31700·—
VIII. а) столар .	К 47900·—	
б) бравар	„ 7300·—	
в) мазало	„ 5200·—	
г) стаклар	„ 11100·—	
д) роло .	„ 2500·—	
		„ 74000·—
IX. Кров	„	7600·—
X. Лимар	„	19700·—
XI. Ившталатер . . .	„	33400·—
XII. Молер	„	5800·—
XIII. Мазало	„	2600·—
XIV. Пећи	„	4000·—
XV. Тапацирер . . .	„	3400·—
XVI. Разно	„	8600·—
Свега Круна		493000·—

5) Вадиум је 5% од прорачунске своте који се има у вредносним папирима или у готовом новцу у благајници Матице Српске положити, а о том издата признаница има се понуди прикључити.

6 Понуде се имају најдаље до 2/15. априла текуће године до 12 сати пре подне предати.

7) Понуде ће се отворити у јавној седници управног одбора, и о њима ће управни одбор најдаље за један месец дана своје решење донети.

8) Матица Српска није везана ни за једну понуду, може издати посао градње онако, како то за најбоље нађе, а власна је евентуално и нову дражбу расписати.

9) Зграда мора ове године под кров доћи а 1911. године 1. августа потпуно готова и предана бити.

10) Прорачунске бланкета са условима могу се дневно од 3—5 сати у благајници Матице Српске за 4 круне добити, где се и планови видети и разјашњења могу добити.

Из седнице Управног Одбора Матице Српске, држане у Новом Саду 22. јануара (4. фебруара) 1910.

Председник Матице Српске:
Антоније Хаџић с. р.

Др. Милан Савић с. р.
секретар. (М. П.)

39 1-2

ЗАСТУПНИКЕ

прима једна стара и позната пештанска Банка за продају зак. дозвољ. срећака уз **високу провизију. Српске проспекте!** Свака марљива особа може добру и сталну егзистенцију себи основати. Дописивање: српски. Понуде се имају слати на: J. Rotter, Budapest. V., Börse, Postfach 78. 1 6—6

Падавица! Ко пати од падавице, грчева и од других живчаних наступа, нека пише писмено, а може се добити бесплатно и франко од привилег. Лабудове лекарнице у Франкфурту на Мајни. 396 29—52

Штампарија д. д. Браника у Новом Саду

потребује два слагача, који су у аксиденцији добро верзирани и само стални радници. Рефлектирати могу само вредни и савесни радници, који имају првенство. Плата по вредноћи и заслуги и изнад тарифе.

Ступање одмах.

ПРОМЕСЕ

3% авст. боденкредит срећака
од 1880. год.

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК К 90.000

1 згодитак по К 4000·— 2 згодитка по К 2000·—

за жребање 15. фебруара 1910. г.

ЦЕНА К 5·50

Бечко комуналних срећака

Главни згодитак К 300.000·—

1 згодитак по К 20.000·—, 1 згодитак по К 10.000·—, 5 згодитака по К 2000.—, 12 згодитака по К 500.—, 2280 згодитака по К 340.—

Жребање 1. марта о. г.

ЦЕНА К 16.—

Срећке XXVIII. кр. ур. државне лутрије

Главни згодитак К 150.000·—

1 згодитак по К 20.000·—, 1 згодитак по К 10.000·—, 1 згодитак по К 5000·—, 5 згодитака по К 2000·—, 10 згодитака по К 1.000·—, 150 згодитака по К 100·—, 300 згодитака по К 50·—, 1500 згодитака по К 20·—, 10 000 згодитака по К 10.—

Жребање 30 јуна о. г.

ЦЕНА К 4·—

издаје

МЕЊАЧНИЦА

ЦЕНТРАЛНОГ КРЕДИТНОГ ЗАВОДА

у Новом Саду.

514 11—

*) Поштом шаљемо промесе само кад нам се новац унапред пошаље заједно са 35 пот за поштарину.

Примам на машини
штрикање и потштрикавање
ЧАРАПА
по умереној цени.
J. Пандуровић,
2 6-100 Кошутова улица бр. 25. врата 9.

Требам **КОМПТОАРИСТУ**

који је вешт у коресподенцији српско-немачкој.

Првенство имају они, који имају леп рукопис.

Ступити може одмах.

Понуде са сведоџбама слати

Николи Ивковићу
трговцу српско прав. црквених утвари
у Новом Саду.

ПРОДАЈА ВИНА

НА ВЕЛИКО И НА МАЛО

ПЕТРА КОСТИЋА,

У СРЕМ. КАРЛОВЦИМА —

Вина: стара, нова, бела, црна и шиљера. Шљивовице: старе, нове и комовице. Чиста винска сирћета. Изврстан бермет. Продаје на велико у кући број 420, а на мало у кући број 419.

ЦЕНЕ СУ ВРЛО УМЕРЕНЕ! — ЦЕНОВНИК СТОЈИ НА УСЛУЗИ.

8-10

ЛИШАЈЕВИ

екцеми и сличне кожне болести, нарито, ако изазивају влажна места или лиле, особито су приступачни утецају **Цукерова патент-медицималног сапуна**, па ипак баш код тих болести ваља **свакако лекара** питати за савет По многостраним искуствима, која су имали читав низ лекара и читава војска болесника, доноси **Цукеров патент-медицинални сапун** понајвише одмах ублажавање свраба. кад дебела пена у облику крема, као што је прописано у упутствима за употребу, после прања неко време остане лежећи на дотичноме месту. При том је наиме стало до тога, да се одстране делићи коже, који су услед болести изопачени те изумиру у маси, а тиме онда да се ублажи кожна драж, која изазива свраб, да се кожа наведе на то, да се наново ствара и да се исуши влага, као и лиле. Употреби ли се дуже времена **Цукеров патент-медицинални сапун**, понајвише се наскоро одљушти најгорњи слој коже те се појави нова, здрава, нежна кожа. Та се кожа онда целисходно дуже времена маже особито добрим и благим кожним кремом, али који не сме пуштати маст, догод више не устреба нарочита поступка. Најбољи је за то **Цукеров крем**.

Ваља пазити на ове разлике при наруџбинама:

Цукеров патент-медицинални сапун од 35% јесте облик, ктји најјаче дејствује а и комад сапуна је највећи. Цена по комаду К 2·50.

Цукеров патент-медицинални сапунод 15% заостаје нешто у дејству и количини а стаје по комаду К 1·—.

Уз то припада **Цукеров крем**. који не пропушта маст, бисер свију кожних кремова. Цена кутији К 2·50, малој кутији К 1·25, као и Цукеров сапун у малом свежњу К 1·—, у великом свежњу К 2·50.

Но ваља пазити на оригиналне свежње, које смо искључиво ми увели у трговину, и не треба се никад дати наговорити, те узети тако звана накнадна средства. Ни за **Цукеров патент-медицинални сапун**, ни за **Цукеров крем** ни за **Цукеров сапун** нема накнаде.

У Новом Саду се непатворен добија у дрогерији **Оскара Клајна** у главној улици број 25.

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браник«. Штампарија деоничарског друштва »Браника«.